

CLUBUL DE LECTURĂ PENTRU COPII CE ȘI CUM CITIM DIN EMINESCU?

Lucia ȚURCANU

ORCID 0009-0003-9836-1073

Rezumat:

Lectura unor texte de Mihai Eminescu în cadrul unor cluburi de lectură pentru copii și adolescenți, prin crearea unei surprize față de imaginea pe care cititorii de vârstă mică o au despre clasicul român, este o formă eficientă de apropiere de opera acestui autor prin renunțarea la clișeele interpretative și abordarea didacticistă.

Cuvinte-cheie:

club de lectură, Mihai Eminescu, prelectură, lectură, postlectură, basm, poem, înțelegere, interpretare.

Abstract:

Reading texts by Mihai Eminescu in book clubs for children, by creating a surprise regarding the image that young readers have of the Romanian classic, is an effective form of approaching the work of this author by abandoning interpretative clichés and the didactic approach.

Keywords:

book club, Mihai Eminescu, pre-reading, reading, post-reading, fairy tale, poem, understanding, interpretation.

Introducere

În articolul *Italiani, vi esorto ai classici*, publicat în săptămânalul „L'Espresso” pe 28 iunie 1981 (tradus în română cu titlul *De ce să-i citim pe clasici*), Italo Calvino se referă la necesitatea revenirii la text

în vederea înțelegerii adecvate, nemediate de clișee interpretative, a operei unui autor clasic: „Citirea unui clasic trebuie să ne ofere o anumită surpriză față de imaginea pe care o aveam despre el. Din această pricină, nu vom înceta niciodată să recomandăm citirea textelor propriu-zise, lăsând pe cât posibil deoparte bibliografia critică, comentariile, interpretările” [2, p. 125]. Mihai Eminescu este clasicul literaturii române cel mai dosit – sau mai umbrit, am zice în termenii lui Italo Calvino – de exegeze, acestea alcătuind uneori o adevărată „perdea de fum care ascunde ceea ce textul are de spus și poate spune numai dacă este lăsat să vorbească fără interpuși care pretind că știu mai bine ca el” [2, p. 125]. Pe de altă parte, statutul de „poet național” și atitudinea festivistă pe care acest statut o pricinuieste cu orice ocazie, de celebrare sau comemorare, de asemenea contribuie la creșterea distanței dintre cititor și opera propriu-zisă a lui Mihai Eminescu. În ambele cazuri, vorbim de impunerea unor clișee interpretative. Curriculumul școlar stabilește imaginea unui Eminescu – poet liric, poet al naturii și iubirii, autor romantic (cel mai important reprezentant al romantismului românesc și ultimul mare romantic). De cealaltă parte, celebrarea lui Eminescu impune, cum observă Petru Creția în studiul *Cultul lui Eminescu* din volumul *Testamentul unui eminescolog*, o „frazologie plină de formule liturgice: lucefărul poeziei românești, arhanghelul, arheul, martirul, sfântul, până la Cristul nostru, suflet din sufletul neamului. /.../ izbește izomorfismul, stereotipia, rețeta dată o dată pentru totdeauna în veșnicia stearpă a acestor sărbători. /.../ Nimeni nu spune că Eminescu nu trebuie sărbătorit, susține Petru Creția în continuare, fie și fără vreun soroc anume. Dar nu așa. Relația cu el nu se cade să se transforme în acte de cult, ci, cu deplină căldură a inimii și răceală a intelectului, în acte de cunoaștere, de analiză atentă, de analiză sinteză. Aceasta e adevărata sărbătoare. E drept că e mai greu” [6, pp. 308-309]. Eliberarea de clișeele interpretative (de abordarea didacticistă) și transformarea „riturilor comemorării” [1, p. 64] în acte de cunoaștere – acesta ar putea fi unul dintre obiectivele bibliotecarilor în acțiunea lor de apropiere a cititorilor de opera lui Eminescu, prin intermediul cluburilor de lectură.

Clubul de lectură sau „ucenicia lecturii”

„A te strânge laolaltă pentru a ți se citi” este una dintre modalitățile cele mai productive de cultivare a gustului pentru lectură, o formă de „ucenicie a lecturii”, cum o numește Alberto Manguel în cartea sa *Istoria lecturii* (2022). Clubul (sau grupul) de lectură poate deveni una dintre formele cele mai eficiente de delectare prin lectură, de dezvoltare a spiritului critic și, poate în primul rând, de cultivare a gustului pentru citit. Iar un club de lectură pentru copii și adolescenți, organizat într-o bibliotecă publică, ar putea să aibă asupra viitorilor cititori un impact mai mare decât listele de lecturi obligatorii primite de la școală sau îndemnurile repetate, ale profesorilor sau părinților, la lectură. Un astfel de club îi scoate pe copii din rutina zilnică, le aduce pe masă cărți la care, altfel, s-ar putea să nu aibă acces, îi implică într-o acțiune de receptare a textului, de analiză și interpretare democratică, făcându-i, totodată, coautori și critici, le oferă deschidere către conexiuni neașteptate. Iată câteva principii care ar putea sta la baza funcționării unui astfel de club: *citim aici și acum* (se selectează texte/fragmente scurte, astfel încât timp de 90 de minute să se reușească lectura și comentarea acestora); *descoperim cuvinte noi* (pe parcursul lecturii se fac pauze ori de câte ori există un cuvânt care ar putea să fie necunoscut pentru copii, se explică cuvântul, se dau sinonime); *citim contemporani, dar nu uităm de clasici* (alternarea textelor contemporane cu cele clasice ar putea dezvolta abilitățile de a compara stiluri, limbaje, personaje etc.); *nu ne temem de versuri* (lectura prozei poate alterna cu poezia sau cu poveștile/istoriile în versuri, dezvoltând la tinerii cititori simțul ritmului și capacitatea de a urmări coerența și retorica unui text în versuri); *literatura pentru maturi nu e de neînțeles* (după ce se citește și discută un text pentru copii, se poate experimenta și lectura unui fragment dintr-o carte pentru maturi și iniția o discuție despre o posibilă relație între aceste două texte, despre diferențele de limbaj etc.); *nu neglijăm ilustrațiile din carte* (copiii comentează ilustrațiile din carte, pentru a vedea în ce fel acestea completează textul; se pot face exerciții de desen în baza unor fragmente de text);

cititorii pot fi autori (sunt binevenite exercițiile de scriere – pornind de la o expresie din textul citit sau de la un personaj, o situație; schimbând finalul textului; transformând narațiunea în dialog etc.). Toate aceste modalități de lucru cu membrii unui club de lectură le-ar putea demonstra tinerilor cititori că cititul poate fi o activitate antrenantă, revelatoare și creativă și că un om care citește devine el însuși mai interesant pentru semenii lui.

Eminescu, altfel

Ce le-am putea propune membrilor (cu vârsta între 7 și 12 ani) ai unui club de lectură din opera lui Mihai Eminescu? Ne-am gândit la două texte (scrise cam în aceeași perioadă și publicate postum) care ies, oarecum, din formula consacrată și prezintă un Eminescu ludic, ironic, demitizant (aproape rabelaisian): basmul *Borta vântului* (prelucrare folclorică), scris în 1871-1872 și publicat în revista „Semănătorul” din 28 aprilie 1902 [8]; poemul *Mitologicele* (scris în 1872-1873 și publicat, ca citat, în articolul *Humorul lui Eminescu* de Ilarie Chendi, apărut în „Semănătorul” din 3 noiembrie 1902 [7]).

Borta vântului. În ziarul „Olteanul” din 4 noiembrie 1910, este prezentat „Călimdarul poporului” pe anul 1911, menționându-se că la „partea literară” este publicată, printre altele, și „*Borta vântului*, povestire de M. Eminescu” [3, p. 7]. Mai târziu, G. Călinescu va pune basmul *Borta vântului* alături de *Finul lui Dumnezeu*, considerând ambele texte „însemnări de povești auzite, fără prelucrare” și definindu-l pe cel dintâi drept „o poveste cosmică, a nucii care scoate bogății, a măgarului care face bani și a cârjii care bate și pune în măsură pe omul nepriceput să-și recapete lucrurile furate de alții mai isteți” [4, p. 222]. Lucrul cu această poveste, apropiată, ca stil, de povestirea realistă, se poate face în trei etape (valabile, de altfel, pentru lectura oricărui text): prelectura, lectura, postlectura.

Prelectura ar cuprinde lucrul cu vocabularul. Fiind o prelucrare folclorică, povestea *Borta vântului* necesită o explicare prealabilă a regionalismelor și arhaismelor. Astfel, tinerilor cititori li se poate

propune un exercițiu numit *Cufărul cuvintelor uitate* – o activitate ce presupune potrivirea definiției cu cuvântul pe care aceasta îl explică; puzzle-ul completat ar putea sta pe masă, în fața copiilor, pe parcursul întregii ședințe a clubului de lectură. Cuvintele și definițiile care ar trebui să intre în atenția coordonatorului sunt: *căuș* – vas de lemn în formă de cupă sau de lingură mare, folosit pentru a lua apă, făină, grăunțe; *râșniță* – mașină rudimentară de măcinat sare, porumb etc., compusă din două pietre suprapuse, dintre care cea de deasupra se învârtește cu ajutorul unui mâner; *șumuiag* – mănunchi răsucit de fân, de paie, de câlți cu care se spală, se freacă sau se șterge un obiect, cu care se aprinde focul etc.; *a vicleni* – a face să ia un neadevăr drept adevăr (recurgând la viclenii); a induce în eroare; *chefăluit* – amețit de băutură; îmbătat; *laiță* – scândură lată fixată pe țaruși de-a lungul unui perete în casele țărănești, pe care se stă; *a dișăla* – a îndoi, a vătăma, a frânge spinarea unui animal cu poveri ori cu eforturi prea mari sau cu lovituri puternice; *a prepune* – a bănuși pe cineva sau ceva; a presupune ceva; *zămnic* – bordei săpat în pământ, servind la conservarea bucatelor; *sufragiu* – om de serviciu care servea la masă; *suman* – haină țărănească lungă (până la genunchi), făcută din pânură, dimie, postav gros etc. (bogat ornamentată cu găitane); *a bâcâi* – (despre inimă) a bate neregulat; *străie leșești* – îmbrăcăminte după modelul vechilor costume poloneze purtate în secolul al XVIII-lea.

Lectura ar putea fi precedată și de realizarea unui *minidicționar eminescian* – copiii sunt îndemnați să-și amintească ce cuvinte au întâlnit mai des în poeziile și prozele lui Mihai Eminescu pe care le-au citit/le-au studiat la școală. Pornind de la textele recomandate de curriculumul școlar, minidicționarul eminescian alcătuit de membrii clubului de lectură ar conține cuvinte precum: *lună, tei, flori, izvor, lac, codru, nori, plopi, codru, bucium, stele, înger*. Grupul este îndemnat să urmărească prezența acestora în basmul *Borta vântului*.

Lectura propriu-zisă a basmului va alterna cu diverse exerciții care urmăresc înțelegerea textului și relevarea specificului acestuia.

1) *Identificarea neverosimilului*.

Se poate purta o scurtă discuție în jurul sintagmei „borta vântului” (Unde s-ar putea afla borta vântului? Cum arată borta vântului? Va găsi omul borta vântului?), după lectura următorului fragment:

„Dar el strașnic s-o mâniat: «Nu mă las eu așa cu una, cu două...» și face un șumuiag de paie și pornește. Îl întreab-un om:

- Unde te duci, cumătre?
- Mă duc s-astup borta vântului, că mi-o luat făina din căuș.
- Da unde-i nimeri-o?
- Unde-o fi, acolo mă duc”.

2) Rolul cuvintelor „non-literare” în text.

„– Unde te duci, bade?

- S-astup borta vântului și să ucid moșneagul, la ce m-o viclenit.
- Na-ți, bade, un măgar. Da să nu zici până-n casă: măgar baligă-te.
- N-oi zice.”

După lectura acestui fragment, se poate iniția o discuție despre cuvintele „literare” și cele „non-literare” (sau care nu pot intra într-un text literar, dacă există astfel de cuvinte). Astfel tinerii cititori sunt pregătiți pentru o eventuală lectură a unor texte contemporane, caracterizate prin democratizarea limbajului.

3) Tatonări naratologice.

Ultima frază din basmul *Borta vântului* – „Să dea Dumnezeu să trăiască și copiii mei așa” – ar putea fi subiectul unei discuții despre prezența naratorului (povestitorului) în text. De asemenea, membrilor clubului li se poate propune să alcătuiască un alt final pentru poveste, fie mai apropiat de frazele de încheiere din basmele populare, fie mai potrivit pentru a finaliza un text despre viața contemporană.

Discuțiile **postlectură** ar putea începe cu revenirea la minidicționarul eminescian alcătuit înainte de citirea textului, făcându-se constatarea că *Borta vântului* se distinge de alte texte ale lui Eminescu la nivel de limbaj, aici vocabularul fiind mai apropiat de limba de zi cu zi.

Întrebările postlectură ar duce și la evidențierea deosebirilor dintre *Borta vântului* și un basm popular obișnuit: Cum este omul din povestea *Borta vântului*? Există personaje fabuloase în această poveste? În ce poveste ați mai întâlnit personajele Dumnezeu și Sfântul Petrea?

Pentru comparație:

- 1) „Mergând el loc depărtat, o ajuns pe Dumnezeu și Sf. Petrea – cari umblau pe pământ pe-atunci” (Mihai Eminescu, *Borta vântului*).
- 2) „Și cum mergea Ivan, șovăind când la o margine de drum, când la alta, fără să știe unde se duce, puțin mai înaintea lui mergeau din întâmplare, pe-o cărare lăuntrică, Dumnezeu și cu Sfântul Petre, vorbind ei știu ce. Sfântul Petre, auzind pe cineva cântând din urmă, se uită înapoi și, când colo, vede un ostaș mătăhăind pe drum în toate părțile.

– Doamne, zise atunci Sfântul Petre, speriat: ori hai să ne grăbim, ori să ne dăm într-o parte, nu cumva ostașul cela să aibă harțag, și să ne găsim beleaua cu dânsul. Știi c-am mai mâncat eu o dată de la unul ca acesta o chelfăneală.

– N-ai grijă, Petre, zise Dumnezeu. De drumețul care cântă să nu te temi. Ostașul acesta e un om bun la inimă și milostiv. Vezi-l? Are numai două carboave la sufletul său; și, drept cercare, hai, fă-te tu cerșetor la capătul ist de pod, și eu la celălalt. Și să vezi cum are să ne dea amândouă carboavele de pomană, bietul om! Adu-ți aminte, Petre, de câte ori ți-am spus, că unii ca aceștia au să moștenească împărăția cerurilor.

Atunci Sfântul Petre se pune jos la un capăt de pod, iară Dumnezeu la celălalt și încep a cere de pomană” (Ion Creangă, *Ivan Turbincă*).

Spre sfârșitul întâlnirii, membrii clubului de lectură și-ar putea alege o secvență din basmul *Borta vântului* pe care să o illustreze.

Mitologice. În articolul *Humorul lui Eminescu*, Ilarie Chendi citează în întregime poemul *Mitologice*, nepublicat până atunci, caracterizându-l în felul următor: „...poezie scrisă în hexametri nu tocmai desăvârșiți. /.../ Imaginațiunea puternică și humorul vânjos sunt caracteristicile principale ale acestui cântec la adresa naturei și a zeilor: soare și vânt, simbolizați cu atâta plasticitate. Este aici aceeași tendință, observată și la greci, de a-și trata zeii cu glume și satire, fără însă de-a atinge sublimitatea lor” [5, pp. 2-3]. Peste

aproape șapte decenii, Edgar Papu va analiza această poezie în capitolul „Grotescul eminescian” din volumul *Poezia lui Eminescu*, considerând că aici grotescul „reuşește pe deplin să dezafecteze o structură” [10, p. 170], iar în acest fel, nu are loc doar demitizarea, ci și năruirea mitului, autodezafectarea: „Imaginea sublimă a mitului călătorește, astfel, în metamorfozele ei progresiv degradate, până se oprește la un simplu episod de roman rural sau numai de schiță realistă pe temă sătească neidealizată” [10, p. 172]. Referindu-se la efectul potențării pe care îl poate avea grotescul, pe lângă cel al diminuării, Edgar Papu face legătura și cu antiliteratura practică de scriitorii moderni.

Aparent, poemul *Mitologicele* este un text mult prea complicat pentru un cititor de 7-12 ani. Într-o ședință a clubului de lectură se poate încerca totuși citirea și înțelegerea acestuia, realizându-se două paralelisme: pe de o parte, comparația poemului cu miturile cunoscute de copii, iar pe de altă parte, diferențele dintre *Mitologicele* și alte poeme eminesciene în care apar zeități (unele fragmente din *Luceafărul* ar putea fi potrivite pentru realizarea acestei comparații).

Etapă de **prelectură** ar cuprinde: o discuție despre zei și aspectul acestora; realizarea unui portret al Zeului uraganului (exercițiu de imaginație). Trăsăturile divinităților cunoscute reamintite în timpul discuției vor facilita înțelegerea caracterului ironic al poemului *Mitologicele* și tehnica de dezafectare a unor structuri mitice.

Tinerilor cititori li se pune textul în față și li se propune ca, pe parcursul lecturii, să evidențieze cu markerul cuvintele și expresiile prin intermediul cărora s-ar putea realiza portretul personajului din poem. Sugestii de sintagme evidențiate: *bătrân; lungi umeri de nouri; barba-i flutură-n vânturi ca negura cea argintie; părul umflat de vânt; colțuroasa coroană, împletită din fulgerul roș și din vinete stele; hohot adânc; în bătrâna căruță care scârție hodorogind; îmbătat; moșneagul bețiv; veselia proastă; mahmur; bolnavul bătrân; cojocul; ciubote; negrele-obiile; chimir; bătrânele-i membre; horăiește; în cămeșoi; desculț; fără căciulă; somnoros.*

Lectura ar putea împărțită în trei etape, în funcție de trei părți identificate ale poemului:

Partea I: „Da! din porțile mândre de munte, din stânci arcuite /.../ Norii roșesc de rușine și fug iar vântul se culcă/ Între codri și munți...”

Pe parcursul lecturii, s-ar putea iniția discuția (exerciții de lectură comprehensivă) despre diferențele dintre zeii pe care copiii îi cunosc din miturile citite și Zeul uraganului din poemul lui Mihai Eminescu.

Partea a II-a: „Uraganul mahmur poticnește/ Spre castelul de stânci, ce-și deschide uriașa lui poartă /.../ Iară-afară/ Vezi un ger bătrân și avar cu fața mâhnită,/ Cărăbănind al zorilor aur în saci de-ntunerice/ Ca să-l usuce-n rubine”

Edgar Papu numește această secvență „preparativele de culcare ale bătrânului” [10, p. 174], remarcând prezența elementelor de literatură a absurdului: „...coroana pe care și-o ia din cap și o atârână în cui devine *un fulger încremenit în nori*; căușul afumat, în care își răstoarnă galbenii aprinși, e mare *cât o pivniță*; obielele și le usucă *la focul Gheenei*. Această ultimă expresie ne reține atenția nu numai prin efectul potențării, ci și printr-un caracter al ei cu mult mai surprinzător. Ea prezintă cu anticipație o formă de dicteu al conștiinței și de automatism al limbajului în sensul celei mai actuale *antiliteraturi*. Asociația absurdă a ideii în cadrul unei construcții verbale corecte nu se deosebește cu nimic de unele procedee de mai târziu ale lui Urmuz. Identitatea se recunoaște îndeosebi cu tipul asociativ pe care îl va folosi promotorul absurdului în *Pâlnia și Stamate*. Ideea de a-ți usca obielele *la focul Gheenei* implică exact același mecanism pus în mișcare de Urmuz cu vasul care conține esența eternă a «lucrului în sine» sau cu tubul prin care pot fi văzuți «doi oameni cum coboară din maimuță». Grotescul eminescian se află aici împins până în domeniul atât de avansat al absurdului și antiliteraturii” [10, p. 174].

Citirea propriu-zisă a textului ar putea fi însoțită de exerciții de lectură interpretativă: depistarea elementelor absurde și comentarea acestora; realizarea unei paralele între comportamentul personaju-

lui și cel al unui om de rând; motivarea așa-zisei „umanizări” a zeului în poemul eminescian.

Partea a III-a: „Cu-ncetul, cu-ncetu-nserează.../ Soarele, ca să împace marea, la ea se apleacă /.../ Și se scarpină-n cap somnoros uitându-se-n soare”. Analiza secvențelor descriptive ar face posibilă realizarea comparației cu descrierea de peisaj din prima parte a poemului. „Îmblânzirea” naturii ar putea fi pusă în legătură cu „umanizarea personajului”. Referitor la această ultimă parte a poemului, Edgar Papu menționa: „Eminescu anticipă unele procedee ale poeziei mai noi, care calchiază direct expresiile prozaice și le introduce neadecvat în contextul artistic, pentru a demola printr-însele unele vetuste clădiri și convenții”, iar în versuri precum „Ah! moșneagul bețiv e-n stare-ntr-o zi să ruine/ Toate societățile de-asigurare din țară. /.../ Cine dracul știa acum că de cap o să-și facă! /.../ Vai! nu făcuse șosea cumsecade pe câmpii albaștri /.../ Când aștepți pe amant, scriitor la subprefectură” Eminescu folosește „proza direct, dar chiar și dintr-însa alege un sector ce pare a-i fi profund antipatic, acela sec al birocratismului instituțional și administrativ din vremea sa. Faptul se desprinde din următorii termeni sau sintagme: *societăți de asigurare, șosea cumsecade, subprefectură, codice penale, paragrafe*. Tocmai de aceea, în relația cu contextul, calchiera lor devine artistică prin funcțiunea de *poantă* pronunțată a grotescului, care adesea vrea să arate gros, apăsător, batjocoritor, dărâmarea unui edificiu considerat drept izvor mincinos de frumoase iluzii” [10, p. 175]. Pornind de la această constatare a exegetului, se poate analiza trecerea de la planul ceresc – divin – mitic la cel terestru – uman – contemporan.

Activitățile de **postlectură** ar putea să cuprindă câteva exerciții de imaginație.

1) *Dezvoltarea abilităților de înțelegere și creare a comparațiilor plastice.*

Finalul poemului *Mitologice* conține o comparație foarte expresivă și grăitoare pentru caracterul ironic-demitizant al întregului poem: „ [...] luna, o cloșcă rotundă și grasă,/ Merge pe-a cerului aer moale ș-albastru și lasă/ Urmele de-aur a labelor ei strălucinde ca stele”.

Pentru o mai bună înțelegere a imaginii și a originalității acestui text în raport cu poetica eminesciană se pot aduce drept exemplu alte secvențe din creația poetului în care apare imaginea lunii, dar prezentată în termeni mitizant-solemni: „Lună tu, stăpân-a mării, pe a lumii boltă luneci/ Și gândirilor dând viață, suferințele întuneci;/ Mii pustiuri scânteiază sub lumina ta fecioară,/ Și câți codri-ascund în umbră strălucire de isvoară!/ Peste câte mii de valuri stăpânirea ta străbate,/ Când plutești pe mișcătoarea mărilor singurătate!” (*Scrisoarea I*); „Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă,/ Prin care trece albă regina nopții moartă. –/ O, dormi, o, dormi în pace printre făclii o mie/ Și în mormânt albastru și-n pânze argintie,/ În mausoleu-ți mândru, al cerurilor arc,/ Tu adorat și dulce al nopților monarc!” (*Melancolie*); „Pe un deal răsare luna, ca o vatră de jăritic,/ Rumenind străvechii codri și castelul singuratic” (*Călin. File din poveste*); „Luna pe cer trece-așa sfântă și clară” (*Sara pe deal*).

După analiza acestor secvențe, copiilor li se poate propune să-și imagineze ei luna în diverse faze (sau să li se prezinte o imagine cu fazele lunii) și să creeze comparații. Pentru finalizarea acestui exercițiu de imaginație, dar și pentru o mai bună înțelegere a unicității poemului *Mitologicele* în contextul creației eminesciene, se pot citi, selectiv, câteva secvențe din prozele lui Fănuș Neagu, în care luna este descrisă în aceeași termeni barochizant-ironici pe care îi valorifică și Eminescu în poemul său: „rotundă și încinsă ca un fund de copil opărit”; „luna, mică și rotundă ca o țâță de femeie”; „luna verde, ca o turtă de venin”; „luna, mare cât fundul unui butoi cu bere”; „am văzut luna: atârna între crăcile unui salcâm bătrân ca un ochi de spânzurătoare”; „luna atârnase în cer ca un castravete galben, acum se făcuse rotundă și mare, și se scâldea în balta aia putredă”; „Luna tremura. O gheară de găină râcăia în ea”; „luna, deasupra lor, era o căldare plină cu gheață, în munți fulgeră”; „luna, în plină zi, plutea greoaie, ca o dropie încărcată cu ouă”; „când luna era urechea lui Van Gogh”; „În față răsărise luna. Era galbenă și vălurită ca obrazul unei bătrâne”.

2) *Exercițiu de scriere creativă.*

Pornind de la ultimele trei versuri din poemul *Mitologicele* de

Mihai Eminescu – „Iar de a doua zi se scoală bătrânul și urcă Rarăul/ Numai în cămeșoi, desculț și fără căciulă/ Și se scarpină-n cap somnoros uitându-se-n soare” –, copiilor li se poate propune să scrie un text cu tema „Ce vede bătrânul zeu în soare?”

Concluzii

Propunându-se pentru lectură și discuții, în cadrul clubului de lectură, două texte total diferite de formula eminesciană pe care tinerii cititori au cunoscut-o în școală – basmul *Borta vântului* și poemul *Mitologicele*, s-ar putea evita interpretarea clișeizată și unilaterală a creației lui Mihai Eminescu și dezvălui noi fețe ale operei sale, prin scrieri necanonice și, aparent, anti-eminesciene. Lectura devine astfel o aventură ce presupune și confruntarea cu noul, cu șocantul, dar și cultivarea curiozității.

Referințe bibliografice:

1. BOT, I. Istoria și anatomia unui mit cultural. In: Ioana Bot (coord.), „*Mihai Eminescu, poet național român*”. *Istoria și anatomia unui mit cultural*. Cluj-Napoca: Dacia, 2001. ISBN 973-35-1543-4.
2. CALVINO, I. De ce îi citim pe clasici. In: *Provocarea labirintului*. Selecție și îngrijirea ediției Smaranda Bratu Elian; cronologie de Oana Boșca-Mălin; traducere din italiană și note de Smaranda Bratu Elian și Oana Boșca-Mălin; cu o prefață de Laura Di Nicola. București: Humanitas, 2023, pp. 122-129. ISBN 978-973-50-7976-5.
3. CĂLINDARUL „Călindarul poporului” pe anul 1911. *Olteanul*. 1910, nr. 45, p. 7. Disponibil: https://adt.arcanum.com/ro/view/Olteanul_1910/?pg=354&layout=s [accesat 2025-09-25].
4. CĂLINESCU, G. *Opera lui Mihai Eminescu*. Vol. 1. Chișinău: Hyperion, 1993. 572 p. ISBN 5-368-009-54-2.
5. CHENDI, I. Humorul lui Eminescu. *Sămănătorul*. 1902. Anul I, vol. II, nr. 32, pp. 1-7. Disponibil: <https://adt.arcanum.com/>

ro/view/Semanatorul_1901-1902/?pg=502&layout=s [accesat 2025-09-25].

6. CREȚIA, P. *Testamentul unui eminescolog*. Ediția a II-a. București: Editura Muzeul Literaturii Române, 2015. 299 p. ISBN 978-973-167-268-7.
7. EMINESCU, M. *Opere. Volumul IV: Poezii postume*. Ediție critică îngrijită de Perpessicius. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1952. 562 p.
8. EMINESCU, M. (1963). *Opere. Volumul VI: Literatura populară*. Ediție critică îngrijită de Perpessicius. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963. 755 p.
9. MANGUEL, A. *Istoria lecturii*. Traducere de Alexandru Vlad. București: Nemira, 2022. 420 p. ISBN 978-606-43-1329-4.
10. PAPU, E. *Poezia lui Eminescu*. București: Minerva, 1971. 219 p.